

Nya mötesplatser

Kartläggning av möjligheterna att skapa nya medborgardrivna kultur- och samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta områden i Sverige

Karen Austin på uppdrag av
Folkets Hus och Parker 2015

Folkets Hus
och Parker

Nya mötesplatser

Kartläggning av möjligheterna att skapa nya medborgardrivna kultur- och samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta områden i Sverige

Karen Austin på uppdrag av
Folkets Hus och Parker 2015

Förord

Folketshus- och folkparkrörelsen startades en gång i tiden för att stärka arbetarrörelsens kamp för drägligare arbetsförhållanden, driva allmän rösträtt och för att genom folkbildning ta makt över sitt eget liv. För det behövde arbetarrörelsen egna lokaler för att driva sin kamp eftersom man förbjöds att hålla sina möten i andras. Idag ser vi alltjämt människors behov av egna lokaler i kampen för ett bättre liv i ett bättre samhälle.

Vi ser en ökande polarisering i samhället med stora skillnader mellan de som har utbildning och de som inte har, mellan områden med hög arbetslöshet och områden med låg, mellan socioekonomiskt utsatta förorter och områden med goda levnadsvillkor. Och vi ser att kulturellt kapital är avhängigt vilken familj man växer upp i.

Det finns många grupper idag som ropar efter lokaler där man kan driva egna frågor och egen verksamhet. Trots stora behov är det många gånger mycket svårt att få tillgång till en lokal. Vad är det för strukturer som hindrar att nya mötesplatser skapas i orter där det finns behov?

För att skapa förändring krävs ett erkännandets politik och en praktik som sätts in utifrån behov. Det behövs mötesplatser där människor kan utöva kultur, ventilera idéer och forma politiska budskap. Människor som lever i socioekonomiskt utsatta områden behöver vara med i den förändringsprocessen på egna villkor.

Medborgardrivna mötesplatser har en viktig roll i ett demokratiskt samhälle. Om vi vill ha ett samhälle där alla känner att deras tankar, engagemang och åsikter tas på allvar, måste vi tillsammans verka för mötesplatser där alla är välkomna. Att skapa nya och permanenta mötesplatser där det idag saknas, mäs-

te utgå från lokala initiativ. Men för att överbygga hindren behöver flera parter - folkrörelser, studieförbund, bostadsbolag, kommuner - finnas med och samverka.

Folkets Hus och Parker har sedan 2014 drivit arbetet med *Nya mötesplatser*. Syftet är att som nationell folkrörelseorganisation vara med och understödja lokala initiativ att skapa nya mötesplatser där det idag saknas. Det handlar om förortsrörelser, nätverk, grupperingar, nystartade föreningar och aktivister som på olika sätt driver frågan om egna mötesplatser.

Folkets Hus i förorter är ingenting nytt. Redan på 80-talet etablerades hus som till exempel Hammarkullens Folkets Hus och Rinkeby Folkets Hus, och vi har sedan länge ett brett nätverk av förortshus, som delar erfarenheter med varandra. Riksorganisationen har även sedan flera år samverkat med olika förortsrörelser i Sverige.

Vad som är nytt är att Folkets Hus och Parker som en ideell nationell aktör nu aktivt går in och avsätter resurser för att understödja de lokala initiativen i att skapa nya mötesplatser.

Jennie Dielemans på Folkets Hus och Parker är projektledare för arbetet med *Nya mötesplatser*. För att få en bättre bild av var behoven, viljan och förutsättningarna finns för att skapa dessa mötesplatser, gav vi Karen Austin i uppdrag att sammanställa den här rapporten. Rapporten är en kartläggning av orter runt om i Sverige där möjligheterna framstår som störst, att inom en relativt snar framtid och med gemensamma ansträngningar utveckla nya mötesplatser som drivs av lokala paraplyföreningar - helt enkelt nya Folkets Hus.

Calle Nathanson, vd
Mikael Sandberg, avdelningschef

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	10
Metoder och tillvägagångssätt	12
Bakgrund	13
Pågående processer	15
Stockholms stad	
Husby	15
Örebro kommun	
Vivalla.....	16
Borlänge kommun	
Tjärna Ängar.....	18
Nya mötesplatser	19
Göteborgs Stad	
Biskopsgården.....	19
Bergsjön.....	20
Huddinge kommun	
Flemingsberg.....	20
Jönköpings kommun.....	21
Öxnehaga.....	22
Österängen	22
Karlskrona kommun	
Kungsmarken	23
Linköping kommun	
Skäggetorp	24
Motala Kommun	
Ekön	24
Charlottenborg	25
Stockholms stad	
Skärholmen	25
Timrå kommun	
Tallnäs	26
Uppsala kommun	
Gränby	27
Tre kommuner i Region Skåne	
Ystad, Simrishamn och Tomelilla	27
Efteror	29
Referenslista	30

Sammanfattning

Kartläggningens slutsatser i punktform:

- Det finns ett stort engagemang för att skapa nya mötesplatser som är medborgardrivna bland boende och kommunala företrädare på de undersökta orterna.
- Det traditionella föreningslivet är dock svagt i de socioekonomiskt utsatta områdena.
- Det råder generellt en projektrötthet i områdena som kartläggningen omfattar och nya insatser måste leda till att skapa permanenta mötesplatser.
- Det saknas olika former av resurser, kunskap och offentliga stöd vilket i första hand är ett ansvar för den kommunala nivån men även berör den statliga.
- De kommuner som vill vara med och understödja framväxten av nya mötesplatser som drivs av civilsamhället i socioekonomiskt utsatta orter måste vara beredda på att gå in med ett långsiktigt stöd.
- I de orter som besökts har de kommunala bostads- och fastighetsbolagen haft en tydlig vilja att ta ett socialt ansvar.
- Det finns en stor vilja både från lokala medborgargrupper och kommunerna som ingår i kartläggningen att samarbeta med riksorganisationen Folkets Hus och Parker.
- Partnerskapsliknande lösningar i form av sådana avsiktsförklaringar som har tecknats mellan Folkets Hus och Parker, kommunala fastighetsbolag, kommunföreträdare och lokala föreningar i Vivalla/Örebro och Husby/Stockholm är en framkomlig väg för att påbörja arbetet med att skapa nya mötesplatser.
- Det krävs mer av samverkan och samarbete, både bland lokala aktörer och nationella civilsammanslagningar.

Denna kartläggning ska läsas som ett kapitel ur en berättelse som behöver berättas.

Om en ny situation för föreningar, boende och kommuner som arbetar för möten mellan människor. Men detta är endast ett av flera kapitel eftersom tiden för denna kartläggning var begränsad och eftersom de individer som fick chansen att uttala sig om sin ort gjorde det med sin subjektiva blick och förståelse för orten. Detta är inte en vetenskaplig studie men visar ändå på vissa tendenser som liknar varandra oavsett bostadsort. Det finns utmaningar som är gemensamma men det skiljer sig även åt ort för ort. Bostadsorterna som besökts är ett urval av socioekonomiskt utsatta orter i Sverige. Viss hänsyn har tagits till geografi och spridning över landet. Ett urval baserat på nätverk, kontakter och nyhetsrapportering, har därefter gjorts.

Kartläggningen visar att de viktigaste aktörerna för att en etablering av en föreningsdriven mötesplats ska bli framgångsrik är:

De lokala föreningarna/eldsjälarna/kulturaktörerna

Föreningarna är ofta svaga i områdena. Det bör finnas några väl förankrade boende som drivs av idén om en föreningsdriven mötesplats och som är beredda att lägga ner tid, energi och arbete på att göra det möjligt. Detta är inte helt lätt. I ett område där arbetslösheten är hög och förvärsinkomsterna låga finns inte samma utrymme för ideellt arbete.

Dessutom har många i de socioekonomiskt utsatta områdena precis kommit till Sverige eller är relativt nyanlända och kommer från länder där det inte finns en demokratisk möjlighet att driva förändring på egen hand. Att tyda stadgar eller hålla ett årsmöte är det färre och färre idag i Sverige som har en vana av och än mindre finns den kunskapen förvärvad bland nyligen anlända svenskar.

Dessutom kan processen från idé till en medborgardriven mötesplats vara både lång och svår, från det första mobiliseringsmötet, via organisationsbyg-

gande, verksamhetsplanering, anställningsprocesser, ekonomiska kalkyler, till ett stabilt hus fyllt med verksamhet. Det krävs också att man redan i en mobiliseringsprocess – inte bara pratar om vad ett kommande hus kan vara, utan också gör och visar. Det finns en stor projekttrötthet i många områden och vill man nå framgång – och ett brett engagemang – krävs verksamhet byggd på lokala behov från början. För det krävs resurser. En annan utmaning handlar om den snabba in- och utflyttningen, vilken är omfattande och frekvent i de här bostadsområdena. Det innebär att det är svårare att skapa en långsiktigt stabil föreningsstruktur.

Civilsamhällets etablerade organisationer

Ett Folkets Hus är till sin organisation uppbyggd som ett paraply av föreningar och civilsamhällsaktörer. Där finns t ex eritreanska föreningen, ett kvinnonätverk och kanske någon som gör musik. Men för att nå framgång bör också mer etablerade organisationer vara representerade.

Dessa fyller nämligen en viktig roll i uppbyggnaden av en mötesplats. De har nätverk, kunskap om strukturer som hur en kommun fungerar, vet var man kan söka pengar till sina idéer, hur man skriver ett avtal med Arbetsförmedlingen mm. De har föreningsvana och ett självförtroende och bedriver – eller vill bedriva – egen verksamhet som är finansierad. Att sådana organisationer omfattas av idén om den gemensamma mötesplatsen – utifrån de boendes egna behov – och är villiga att ta ansvar för denna är en viktig framgångsfaktor. Tyvärr möts de traditionella föreningsarna och de nya alltför sällan under samma tak.

Fastighets- och bostadsbolag

De kommunala fastighets- och bostadsbolagen arbetar med en större framförhållning än andra kommunala verksamheter och föreningslivet. Flera av bostadsbolagen i socioekonomiskt utsatta stadsdelar ser behovet av mötesplatser och medborgaren-gagemang i de områden där de verkar. De vill att de boende ska stanna kvar, engagera sig i och trivas. Den stora in- och utflyttningen är ett problem även för ett fastighetsbolag och de letar efter modeller för ett ökat medborgaren-gagemang. De vill ofta förbättra relationerna mellan sig själva och de boende. De ser att den föreningsdrivna mötesplatsen kan vara en viktig del i stadsdelsutvecklingen.

Däremot har de inte en utbredd kunskap om hur mötesplatsen fungerar – organisation, driftsformer, kulturella och sociala verksamheter. Kartläggningen visar att fastighetsbolagen är en avgörande aktör. Frågan är hur långt bostads- och fastighetsbolagens sociala ansvar sträcker sig i förhållande till de avkastningskrav som ställts upp av kommunerna? Flera företrädare från de fastighetsbolag vi mött under denna kartläggningsperiod har själva sagt att det har skett en förskjutning av ansvar i samhället, där de krävs på ett större socialt ansvar.

Kommuner

En etablering av en föreningsdriven mötesplats kräver kommunalt stöd. Dels när det ska byggas/byggas om, men också till drift, verksamhet och personal. Det statliga stöd som idag finns till investering och utveckling av allmänna samlingslokaler är ytterst litet och kräver dessutom en kommunal medfinansiering.

När det gäller den framtida driften av mötesplatsen (och dess verksamheter) ser de kommunala stöd-systemen olika ut, vissa har ett särskilt stöd till lokalförvaltande organisationer, andra har bara vanliga föreningsbidrag, en tredje ger uppdragsersättningar till kultur- och samlingslokaler för att man tillhåller en efterfrågad tjänst.

Kommunerna kan många gånger se fördelarna av en mötesplats som kan samla civilsamhället, de förstår det stora behovet av en arena för kultur, möten och sociala aktiviteter, men de vet inte riktigt hur en sådan kan komma till stånd. Här behövs goda förebilder. Kommunala tjänstemän i dessa utsatta bostadsområden blir nästan aktivister istället för understödjare. Vad skulle hända ifall kommunen inte styrde utan låt föreningslivet få blomma men med kommunen som understödjare? Samtidigt finns det också en tendens att kommunerna med deras anställda många gånger hellre "gör själva". Frågan är vad en ökad kommunalisering på bekostnad av ett starkt lokalt civilsamhälle betyder på lång sikt?

Avsiktsförklaringar

Ett viktigt redskap för att skapa långsiktigt hållbara mötesplatser, är avsiktsförklaringar. I såväl Husby/Stockholm som i Vivalla/Örebro har en avsiktsförklaring mellan berörda parter (fastighets- eller bostadsbolag, kommuner, riksorganisationen Folkets

Hus och Parker och en lokal förening), varit ett viktigt steg i processen. Parterna har här visat dels vad man själv är beredd att gå in med, men också gemensamt skrivit under på att man, utifrån sina respektive förutsättningar, tillsammans vill verka för att skapa en långsiktigt hållbar mötesplats i sitt område. Då dessa processer är såväl långa som sköra, då såväl boende som politiker kan hinna bytas ut mellan start och mål, och då det många gånger finns en generell brist på förtroende mellan parterna (det lokala föreningslivet känner sällan ett förtroende för kommunala företrädare eller bostadsbolag, och från kommunalt och bostadsbolags-håll har man låg tillit till det lokala föreningslivet), blir ett gemensamt principdokument en trygghet för processen.

Orter som är med i denna kartläggning:

- Tjärna Ångar/Borlänge
- Bergsjön/Göteborg
- Biskopsgården/Göteborg
- Flemingsberg/Huddinge
- Österängen/Jönköping
- Öxnehaga/Jönköping
- Kungsmarken/Karlskrona
- Skäggetorp/Linköping
- Ekön/Motala
- Charlottenborg/Motala
- Husby/Stockholm
- Simrishamn
- Skärholmen/Stockholm
- Tallnäs/Timrå
- Tomelilla
- Gränby/Uppsala
- Ystad
- Vivalla/Örebro

Avsiktsförklaring Husby Träff

Parterna som undertecknar avsiktsförklaringen utgörs av Riksgärningskontoret Folkets Hus och Parker (medan kallad FHP), Riksblixt-Kreta Stadsbostadsförvaltning (medan kallad SB) och Svenska Bostäder (medan kallad SB).

FHP arbetar aktivt för att skapa mötesplatser där det idag saknas i Stockholm. Förutsättningen för att det ska ske är att det bildas lokala föreningar som själva driver sina egna mötesplatser.

SBP vill verka för en långsiktigt hållbar föreningsdriven lösning för samlingslokalen Husby Träff, där lokalernas kan utnyttjas till fullt.

SB vill som fastighetsägare verka för en långsiktigt hållbar lösning för lokalernas användning i Husby Centrum och med fokus på samlingslokalen Husby Träff. Det övergripande syftet är att skapa förutsättningar för att lokalernas potential kan utnyttjas till fullt.

Avsiktsförklaringen innebär att parterna under perioden 2014-09-01 -- 2017-12-31 gemensamt ska verka för att Husby Träff övergår i föreningsdrift. Parterna ska genom sina olika kompetenser och förutsättningar understödja processen att verksamheten övergår från kommunal- till föreningsdrift.

Olle Johansson
VD
Folkets Hus och Parker

Ole Jonellius
Stadsbostadsdirektör
Riksblixt-Kreta Stadsbostadsförvaltning

Jonas Schneider
Vice VD
Svenska Bostäder

Folkets Hus och Parker

Stockholms stad

SB Svenska Bostäder

Avsiktsförklaringen innebär att parterna under perioden 2014-09-01 -- 2017-12-31 gemensamt ska verka för att Husby Träff övergår i föreningsdrift. Parterna ska genom sina olika kompetenser och förutsättningar understödja processen att verksamheten övergår från kommunal- till föreningsdrift.

Inledning

Segregation, utanförskap och social hållbarhet har satt förorten – och inte minst miljonprogrammen – i fokus för en rad frågor kopplade till svensk bostadspolitik och den svenska välfärdsmodellen. Miljonprogrammet har i stort sett ända sedan det startades pekats ut som ett problem. En stor del av de bostäder vi har kom till under perioden 1965 till 1974, i en tid i svenskt byggande som brukar betecknas miljonprogrammet. Något egentligt "program" för ökad bostadsproduktion handlade det egentligen inte om och behövdes egentligen inte heller. Uttrycket miljonprogrammet handlade snarare om att visa att det fanns ett uttalat mål att ytterligare höja takten i bostadsproduktionen på det sätt man gjorde det på – genom att bygga mer rationellt och industriellt. Höghusen var inte så dominerande som många kanske tror. Lamellhus om tre våningar var den absolut vanligaste hustypen inom miljonprogrammet. En tredjedel av det som byggdes var dessutom villor och andra småhus.

Staten, kommuner och fastighetsbolag har under årens lopp och på olika sätt försökt vända trenden och skapa förutsättningar för ökad attraktivitet och minskad utsatthet. Till detta kommer ett omfattande behov av tekniskt underhåll och upprustning som ytterligare en utmaning för fastighetsbolagen, kommunerna och staten. Organisationerna i civilsamhället har ofta setts som nödvändiga inslag i den moderna demokratin, som samtalspartners till staten och som motvikt till den när det offentliga anses hota medborgarnas intressen.

Det är uppenbart att det finns en viss kunskap bland många fastighetsbolag om hur man kan arbeta framgångsrikt med områdesutveckling i utsatta områden. Vi kan se en vilja hos bolagen att driva förnyelsearbetet tillsammans med de som bor i områdena, att anpassa insatserna efter de boendes önskemål och deras ekonomiska resurser.

Civila samhället har av tradition haft en roll att fylla när det gäller att fylla tomrummet som finns när stat och kommun inte längre gör sin uppgift. Idag är det inte alltför sällan fastighetsbolagen som tagit den rollen som sociala hyresvärdar, som tar socialt ansvar vid renoveringar och är socialt engagerade i område-

na. Stödet till allmänna samlingslokaler är fortsatt en förutsättning för den infrastruktur som samlingslokalerna utgör för det civila samhället, föreningslivet och demokratin.

Idag är samlingslokaler en bristvara i förorterna. De lokaler som finns är ofta beroende av kommunens stöd och välvilja på grund av osäkra, kortsiktiga hyresavtal. Folketshusföreningarna i storstädernas förorter äger sällan sina fastigheter och befolkningen som bor i områdena har inte råd att betala hyra. Det är därför av stor betydelse att fler samlingsplatser etableras i utsatta bostadsområden samt att villkoren för dem som finns blir säkrare.

I en rapport till framtidskommissionen lyfter Tobias Harding (2012) fram fem roller eller funktioner som det civila samhället kan fylla. Som röstbärare, demokratiskola, gemenskap, serviceproducent och som motvikt till staten och näringslivet. Funktionen som röstbärare innebär att det civila samhällets organisationer företräder särskilda intressen, uppfattningar eller ideriktningar i samhällsdebatten och i förhållande till staten. Det civila samhällets funktion som demokratiskola avser att människor lär sig olika saker genom att delta i föreningar eller i organisationer. Civilsamhället uppfyller också en viktig funktion genom att skapa sociala nätverk och stimulera till en känsla av gemenskap mellan dem som deltar i organisationernas verksamheter. Detta sker bland annat genom civilsamhällets organisering och fritidsaktiviteter. Gemenskapen inom ramen för organisationer och nätverk leder också ofta i riktning mot ett gemensamt identitetsskapande och ett upprätthållande av gemensamma ideal och normer (Putnam, Leonardi och Nanetti, 1993).

Forskningsprojektet Ungas livsstil med Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Magnus Åkesson och Linda Lenheden har genomfört en analys av ungas aktiviteter på fritiden i 20 bostadsområden med olika medelinkomst. Undersökningen bygger på enkätsvar från högstadieelever. Studien visar på flera tydliga skillnader i ungas villkor på fritiden beroende på bostadsort. Det är mindre vanligt att vara med i en förening i ett lågstatusområde, särskilt bland tjejer, och det är mindre vanligt att delta i musik- och kulturskolan i samma

områden. Det är däremot vanligare att besöka en fritidsgård eller bibliotek i lågstatusområden. I dessa områden är det vanligare att aldrig delta i en förening eller en kulturskola – aktiviteter med angivna tider och tydliga krav på deltagande som ofta är avgiftsbelagda.

Det lägre deltagandet i lågstatusområdena beror inte på lägre intresse för att delta. Det är vanligare att unga med utländsk bakgrund och utrikes födda än att unga med svensk bakgrund och inrikes födda, vill delta i en idrottsförening eller i kulturskolan, men inte gör det. Denna diskrepans är allvarlig och där borde de traditionella folkrörelserna och de nya förortsrörelserna nyttja möjligheterna att skapa bra fritid och mötesplatser.

Sociologen Lisa Kings har analyserat nya former för ungas organisering i marginaliserade bostadsområden. Organisationerna kan ses som kritik av och en reaktion mot ekonomisk ojämlikhet som förtydligas genom boendesegregationen och urban fattigdom och som sammanfaller med olika etniska bakgrunder.

Forskarna Aleksandra Ålund och Lisa Kings sammanfattar den karakteristik som kännetecknar dessa rörelser och deras potential i denna korta text:

”I kölvattnet av 2009 års våldsamma ”uppror” i svenska förorter har flera dialogorienterade aktivistgrupper vuxit fram. De är profilerade som urbana rättviserörelser primärt drivna av unga med invandrarbakgrund och representerar en gräsrotsmobilisering som sammanbinder rumslig och social rättvisa. I fokus för deras verksamhet står frågor om segregation, rasism och välfärdens omvandlingar - organisationerna kombinerar förändringsarbete på lokal nivå med ett mer utåtriktad påtryckningsarbete i den allmänna politiska debatten. Utgångspunkten för denna form av organisering är ett direkt åberopande av plats som bas för mobilisering. Förorten är det nyckelord som används för att inringa en gemensam grund för kollektiv handling. Ytterligare en central aspekt är att de förordar ett behov av att vara autonoma, både ekonomiskt och partipolitiskt, för att kunna verka oberoende och utveckla sin egen agenda. Genom en sammanflätning av globala influenser tillsammans med erfarenheter från etablerade folkrörelser i Sverige utgör urbana rättviserörelser ett potentiellt nytt politiskt subjekt.”

Civilsamhällets relation till staten har förändrats under de senaste årtionden genom nya relationer

mellan stat, civilsamhälle och det privata med ett ökat fokus på välgörenhet och en allmän professionalisering. Folkrörelsernas roll har förändrats och delar av civilsamhället går från idébärare till utförare. Den tidigare folkrörelsemodellen var uppbyggd kring ideellt arbete, icke-professionell inriktning, demokratiskt styrda organisationer och geografiskt sammanlänkning mellan lokal, regional och nationell nivå.

Öppna verksamheten med normkritik

Tillgången till mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden är generellt låg och det är ännu sämre ställt vad gäller tjejers och kvinnors tillgång till dem. Även när de finns går inte tjejerna till dessa i samma utsträckning som killarna. Tjejer kommer dock till lokaler som erbjuder kultur i större utsträckning, undantag rockmusik. Många unga, både killar och tjejer som lever i de här bostadsområdena lever under en hederskultur vilket innebär att många, oftast tjejer, inte får röra sig hur de vill på offentliga platser. De lever med begränsningar som familjerna sätter upp. Denna kunskap behöver det traditionella föreningslivet ha när man ska etablera sig i de här områdena. Hur skapar man en medborgardriven plats där unga tjejer kan känna att de kan vara trygga? Och hur fredar man dessa unga så att såväl civilsamhällsaktörer som kommuner inte fastnar i fällan att ta hänsyn till olika kulturella sedvänjor och någonstans där i sin iver att vara förstående bidrar till att föräldrar och släkt fortsätter med begränsningar som sker på unga kvinnor och tjejers bekostnad av sin rätt att få leva ett självständigt liv bortom förtryck?

Att skapa en mötesplats där alla ska trivas innebär att ha en kunskap om att det finns begränsningar för vissa individer som gör att en öppen mötesplats – ett hus för alla – aldrig blir det, om inte de som driver detta hus gör det strukturerat och planerat med förståelse och kunskap om makt. Det saknas idag miljöer i miljonprogrammen för unga vuxna och om det huset ska komma till stånd, så bör de som arbetar där ha kunskap om ungdomspolitik och maktförhållanden på flera leder.

För unga som är homosexuella, bisexuella eller transpersoner kan det vara så att fritids- och föreningsverksamheten i området inte känns tillräckligt välkomnade. Ofta beror det på att omgivningen inte känns så trygg och tillåtande för att man ska kunna vara öppen med sin sexuella läggning, sin könsiden-

titet eller sitt könsuttryck. Frihet från diskriminering och att känna sig trygg, respekterad och sedd borde vara självklarheter i alla ungas liv. Genom att jobba med begränsande normer kan man göra mycket för att förändra sin fritidsverksamhet till en mer välkomnande och trygg plats.

Kartläggningens grundläggande frågeställningar

Under 2015 listade Folkets Hus och Parker vilka kriterier som skulle ligga till grund för urvalet vid kartläggningen av mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden runt om i landet. Det är i huvudsakligen tre frågeställningar som kartläggningen utgått ifrån och beroende på svaren har sedan ett urval av orter som slutligen redovisas i denna rapport gjorts.

Frågorna som ställdes är följande:

- Vad finns det för behov i området idag? Vad finns det för mötesplatser redan idag?
- Hur ser viljan ut på orten? Det vill säga, är behovet av mötesplats uttalat, finns ett aktivt föreningsliv eller lokala grupperingar, aktivister, nätverk att utgå ifrån?
- Vad finns det för förutsättningar bland politiker och kommunala bostadsbolag att verka för att nya mötesplatser bildas på orten och kompletterar det som redan finns?

Metoder och tillvägagångssätt

Karen Austin anställdes av Folkets Hus och Parker första april 2015 för att under dryga två månader göra en kartläggning över var i socioekonomiskt utsatta områden nya mötesplatser skulle kunna etableras. Kartläggningen har bestått av att Folkets Hus och Parkers företrädare rest runt om i landet och träffat föreningar, boende i lokalområdet, politiker och kommunala tjänstemän för att sondera terrängen.

Närmare 30 orter har besökts och dokumenterats varav 18 finns redovisade i denna rapport utifrån de tre grundläggande frågeställningarna om behov, vilja och förutsättningar som anges i inledningen.

Jennie Dielemans som är projektledare för *Nya mötesplatser* på Folkets hus och Parker har också medverkat i kartläggningen. Hon har framför allt sammanställt texterna i kapitlet "Pågående processer" om Vivalda/Örebro, Husby/Stockholm och Tjärna Ångar/Borlänge. På de två förstnämnda orterna har avsiktsförklaringar mellan berörda parter skrivits: den lokala folkethusföreningen, riksorganisationen Folkets hus och Parker, kommunala fastighetsbolag

och andra kommunala representanter. Per Forsberg har bidragit med texten om Skärholmen och Björn Gardarsson med delar av bakgrundstexten och ett stycke om ungas mobilisering i förorterna. Calle Nathanson är som vd för riksorganisationen ytterst ansvarig för innehållet i rapporten.

På mycket kort varsel har den kontakt Folkets Hus och Parker haft med en eller två representanter från berörd kommun ordnat med möten på platserna. Ibland har kontakten först tagits med en föreningsaktiv och ibland med en kommunanställd. Urvalet av orter samt vilka som kontaktats bygger på en samlad erfarenhet på Folkets Hus och Parker samt rekommendationer från andra organisationer med gediget arbete om socioekonomiskt utsatta områden bakom sig.

Kartläggningen utgår från ett samlat material om folkethusrörelsen, propositioner och vetenskapliga studier om civila samhället och segregation. Dokumentationen av det som framkommit på de enskilda mötestillfällena utgör de bärande delarna av den här rapporten.

Bakgrund

Sveriges första Folkets Hus grundades i Kristianstad 1890 och den första folkparken såg dagens ljus i Malmö 1893. Under åren och årtiondena som följde, byggdes det sedan upp en betydande infrastruktur av hus- och parkanläggningar över hela landet. Den bakomliggande kraften för denna mobilisering var arbetarrörelsens kamp för politiska, sociala och kulturella rättigheter. Från att ha varit förvisade till gator och torg fanns nu kraftigt ökade möjligheter för politiska och fackliga möten, kulturaktiviteter, sociala insatser och nöjen.

Den struktur som etablerades i form av Folkets Hus och folkparker är ett slags samfällighet för att lösa gemensamma behov. Dels bidrog medlemmarna till nödvändiga investeringar genom att köpa så kallade "andelar" och i förlängningen också till driften genom att betala för att utnyttja lokalerna för sina verksamheter. På köpet fick man möjligheter att samutnyttja varandras kompetenser och en plattform för att agera samfällt i lokalsamhällena.

Dessa hus och parker blev hörnstenar i det omfattande folkrörelsearbete som kom att förändra Sverige i grunden, till en demokratisk välfärdsstat.

Som ett led i utbyggnaden av välfärdsstaten ökade också insatser till de institutioner som olika folkrörelser hade etablerat, ett direkt erkännande av att dessa institutioner var fortsatt viktiga för en levande demokrati och inte bara en angelägenhet för civilsamhället. Olika bildningsorganisationer fick offentligt stöd och utbyggnad av mötesplatser fortsatte, ofta i form av Folkets Hus eller en folkpark. Under stor del av 1900-talet deltog således den svenska staten aktivt i uppbyggnaden av samlingslokaler och även många kommuner gjorde stora insatser på detta område.

Miljonprogrammet och föreningslivet

Under 60-talet ökade inflyttningen till framför allt storstäderna och en tilltagande bostadsbrist resulterade i uppbyggnaden av det så kallade "Miljonprogrammet", en miljon bostäder byggdes under en relativt kort period. Många nya bostadsområden grundlades, stadsdelar som ofta bestod av en befolkning motsvarande en svensk mediankommun eller mer. I denna snabba utbyggnad fick inte den tradi-

tionella svenska demokratiska infrastrukturen med bland annat samlings- och kulturlokaler tillräckligt stor plats. Staten hade trappat ner sitt engagemang i utbyggnaden och kommunerna koncentrerade sig på bostadsbyggande.

I dessa nya samhällen som oftast låg i städernas ytterområden grundades nya samhällen som befolkades huvudsakligen av människor som flyttat till staden för att söka sig till arbeten. Etniska svenskar från Norrland, finländare och de så kallade "arbetskraftsinvandrarerna" från Europa (Grekland, Turkiet, fd Jugoslavien, Italien). Under 80-talet tillkom sedan grupper av politiska flyktingar från Latinamerika, Iran och andra länder.

I stadsdelarna uppstod ett behov av en egen organisering, etniska föreningar bildades samt olika former av politiska föreningar, kulturföreningar och religiösa samfund. I ett lokalsamhälle som växer fram successivt under en lång tid, sker uppbyggnad av infrastruktur gradvis och olika former av band hinner bindas mellan människor. Många forskare har beskrivit hur tillit i ett samhälle skapas över tid och genom att vägar korsas, inte minst i föreningsliv. Begreppet "socialt kapital" används ofta för att beskriva detta. I de nya ytterstadssamhällena saknades infrastrukturen och det sociala kapitalet var i utgångsläget mycket lågt.

Folkets Hus och Parkers förortsarbete

Under framför allt 80-talet gjordes en hel del insatser för att råda bot på den bristande infrastrukturen för sociokulturella möten. I en del ytterstadsområden byggdes Folkets Hus som ofta samlokaliseras med ett bibliotek. I stadsdelar som exempelvis Rinkeby, Rågsved, Bagarmossen och Boo i Stockholmsområdet etablerades Folkets Hus och i Göteborg i stadsdelarna Hammarkullen och Biskopsgården. I Malmö etablerades Folkets Hus i stadsdelarna Rosengård, Gullviksborg, Lindängen och Holma. Något förenklat kan det hävdas att riksorganisationens Folkets Hus och Parkers engagemang i svenska förorter här tar sin början.

De nya Folkets Hus som bildades togs i anspråk av invånarna med stor iver och har fram till dags dato va-

rit mycket betydelsefulla för civilsamhället på dessa orter. Otaliga möten, kulturarrangemang och sociala verksamheter har möjliggjorts på grund av denna infrastruktur och genom ett målmedvetet och uppoffrande arbete av de föreningar som har skött driften. Det är också kännetecknande för många av dessa Folkets Hus att kraftfulla verksamheter har bedrivits utanför husen, på torg, gator och i parker. Festivaler, barnaktiviteter och utomhusbio för att nämna några. Behovet av en infrastruktur i utomhusmiljön, en urban folkpark har länge varit uppenbart.

I Malmöförorten Lindängen har man skapat goda fysiska förutsättningar för detta. Där ligger Motettens Folkets Hus som funnits sedan mitten av 80-talet. I anslutning till huset ligger en ganska stor amfiteater omgiven av stora gräsytor. Under sommarmånaderna bedriver folketshusföreningen kulturverksamhet där, flera dagar i veckan. Barnteater, konserter, fester och dans är vanligt förekommande och man satsar mycket på mat från världens alla hörn. Verksamheten finansieras helt av de två bostadsbolagen i stadsdelen (kommunala MKB och privata Stena Fastigheter). Vi ser stora möjligheter att kunna skapa liknande urbana folkparker vid flera av de nya mötesplatserna. Vi ser också att dessa utemiljöer kan bli en arena för spännande konstprojekt.

I ovan nämnda miljonprogramsområden har olika folketshusföreningar kämpat för att upprätthålla anläggningar, ofta i motvind och med mycket snäva ekonomiska ramar. Samtidigt har dessa och andra liknande lokalsamhällen kontinuerligt förändrats snabbare än några andra boendemiljöer i Sverige med en befolkningsomsättning på upp till 15 procent om året. Detta hänger naturligtvis ihop med händelser i omvärlden där tilltagande oro, krig och kriser har inneburit att dessa och liknande stadsdelar är de största mottagarna av de flyktingströmmar som oron i världen genererar. Den befolkningsammansättning som fanns på 80-talet är idag kraftigt förändrad med stora grupper från andra krishärdar. Mycket förenklat; de minst etablerade i det svenska samhället bosätter sig i dessa stadsdelar och lämnar sedan plats åt nya grupper i samma situation i takt med att de etablerar sig i det nya landet. Det bör även tilläggas här att under de senaste åren har den stora inflyttningen av flyktingar inte bara skett till storstadsområdena. Det finns inte en kommun i Sverige idag med en storlek av mindre än 15 000 invånare, dvs mediankommunen,

som inte har så kallade utsatta bostadsområden, huvudsakligen bebodda av nyanlända flyktingar.

Samlingslokalsutredningen och förorts nätverket

I början av 2000-talet tillsatte regeringen utredningen: Allmänna samlingslokaler - demokrati, kultur, utveckling (SOU 2003:118). Utredningen framförde i sitt betänkande att de ursprungliga och sedermera utvidgade syftena med de allmänna samlingslokalerna fortfarande var giltiga. Utredningen framhöll att samlingslokalerna är viktiga grundpelare i det demokratiska samhället och ansåg att det i varje lokal miljö bör finnas en samlingslokal. Utredningen ansåg vidare att frågan om hur man ska kunna skapa fler samlingslokaler i storstadsområdena och de större tätorternas ytterområden var särskilt angelägen.

Utredningens slutkonferens ägde rum i Rinkeby år 2003. Att man valde just Rinkeby var troligen ingen tillfällighet utan torde ha varit för att understryka utredningens viktigaste slutsats, nämligen avsaknaden av en demokratisk och kulturell infrastruktur i områden med liknande karaktär.

Som ett resultat av utredningen etablerades ett nytt stöd för "utveckling av ungdomsverksamhet i allmänna samlingslokaler". Boverket fick i uppdrag att utforma och administrera stödet. Däremot föreslogs inga ökningar i statens investeringsstöd för nyetablering eller renovering av befintliga samlingslokaler.

Det var vid Samlingslokalutredningens slutkonferens i Rinkeby som idén om Folkets Hus och Parkers förorts nätverk föddes. Medlemmar i liknande stadsdelar i de olika storstäderna hade då under några år samarbetat omkring utvecklings- och kulturfrågor och det beslutades att utvidga nätverket och formalisera det som en verksamhet med bas i riksorganisationen.

Ungefär samtidigt inleddes arbetet med att arbeta fram ett nytt idéprogram för folkrörelsen Folkets Hus och Parker. Vikten av att etablera nya mötesplatser i folkrika områden där dessa inte finns, fördes sedan fram i idéprogrammet som en mycket viktig fråga för folkrörelsens framtida utveckling.

Folkets Hus och Parkers förorts nätverk har funnits sedan dess. Nätverket har årligen samlat medlemmar till en förortsträff där gemensamma utvecklings- och

verksamhetsfrågor har varit på programmet. Utöver de årliga nationella träffarna har det ägt rum olika studiebesök och utbyten mellan medlemmar, både inom och mellan städer. Tyngdpunkten i detta arbete har främst varit att skapa nätverk mellan unga, verk samma i eller nära olika Folkets Hus och understödja deras engagemang vid genomförande av olika aktiviteter.

Medlemmarna i förortsnätverket har inte bara haft utbyten mellan varandra, utan också uppmärksammat och knutit kontakter med föreningsaktiva och andra aktivister i stadsdelar där samlingslokaler saknades. Särskilt bland de unga började allt fler röster höjas om en ohållbar situation i utsatta stadsdelar. Ekonomiskt, socialt och kulturellt underskott i dessa miljöer synliggjordes. En samlingslokal, som just en

samlade faktor, ett verktyg i mobilisering och organisering för förändring blev ett allt tydligare krav.

Parallellt arbetade andra folkrörelser för att hitta nya former för utökat engagemang i utsatta bostadsområden; organisationer som bland annat LSU, Rädda Barnen, Hyresgästföreningen och studieförbunden Studieförbundet och ABF. Insikten om att för att detta arbete skulle kunna drivas framgångsrikt måste det utgå ifrån den lokala organiseringen i bostadsområdena växte sig allt starkare.

Att Folkets Hus och Parker har inlett en särskild satsning för att stödja etablering av nya mötesplatser i utsatta bostadsområden är en naturlig fortsättning på ovanstående arbete.

Pågående processer

Nedan följer en genomgång av behov, vilja och förutsättningar för utveckling av föreningsdrivna mötesplatser i socioekonomiskt utsatta områden där processer är på gång. I fallet Husby/Stockholm och Vivalla/Örebro har avsiktsförklaringar skrivits mellan föreningar, fastighetsbolag och kommuner.

Stockholms stad

Husby

Bakgrund

Husby är ett miljonprogramsområde på Järvafältet i Stockholm med ca 12 000 invånare. Här på Järvafältet är ohälsotalen högre än i övriga Stockholm, medelinkomsten lägre (16 000 kr/mån jfr med 27 000 kr/mån), dubbelt så många går ut grundskolan utan fullständiga betyg (20 % jfr med 10 %), och ca 45 procent av befolkningen har inte ett arbete att gå till.

Behov, vilja, och förutsättningar

Mitt på torget i Husby finns samlingslokalen Husby Träff. Lokalen förvaltas idag av Svenska Bostäder och

drivs sedan ett år tillbaka av Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning. Det stora behovet av föreningslokaler i Husby är välkänt sedan länge. Idag används inte lokalerna till fullo och inflytandet över lokalerna ligger inte hos de boende. Samtidigt finns här ett starkt föreningsliv, Husby är ett av Stockholms mest föreningsstäta områden, t ex finns här ett aktivt stadsdelsråd, många etniska föreningar och flera ungdomsorganisationer. Engagemanget för den egna orten – och för Husby Träff – är stort. Folkets Hus och Parker har sedan länge kontakter med föreningslivet i Husby.

Under 2014 har vi även haft en löpande dialog med Svenska Bostäder och Stadsdelsförvaltningen. Syftet med denna dialog har varit att "bädda" för att Husby Träff ska bli ett långsiktigt hållbart föreningsdrivet hus. Och för detta krävs resurser. Vi har undertecknat en gemensam avsiktsförklaring, där vi visar att vi – utifrån våra olika kompetenser och förutsättningar – vill verka för att ett föreningsdrivet Husby Träff ska komma till stånd.

Stadsdelsförvaltningen kommer under 2015 fortsätta att driva Husby Träff, till dess att en stabil förening kan ta över verksamheten. Vi har även sökt och fått stöd från både Stadsdelsnämnden och Kultur-

nämnden till en del av kostnaderna. En processledaren är anställd och har påbörjat sitt arbete.

Däremot saknas det finansiering till verksamhet, vilket är en avgörande framgångsfaktor i en mobiliseringsprocess. Det är genom verksamhet som är relevant i området (bytesmarknader, musik, dans, utställningar, matlagning, läxhjälp...) som förtroende och engagemang skapas.

Det finns fler utmaningar: en viktig drivkraft i resan mot ett föreningsdrivet hus är aktivismen, kampen för ett hus och egna lokaler med lokalt inflytande. I Husbys fall finns en lokal, den fungerar inte särskilt bra, man har inget inflytande och människor vill mer, men den finns.

Här finns ytterligare en utmaning i att stärka relationerna mellan de boende och kommunens aktörer för att skapa en långsiktig samverkan.

Att civilsamhällets etablerade organisationer blir engagerade i mötesplatsen ser vi - som nämnts tidigare - som en viktig framgångsfaktor. Idag finns en arbetsgrupp, där Hyresgästföreningen, ABF och Rädda Barnen ingår, och här finns en stark vilja till samverkan. Däremot har det inte gjorts tidigare, inte på det här sättet, och vi kommer att stöta på en rad knäckfrågor under processen. Vem ska göra vad? På vems budget? Vilka verksamheter?

När det gäller det lokala föreningslivet, finns vissa mindre konflikter. En paraplyorganisation som Folkets Hus är ett sätt att lösa dessa. Ett gemensamt hus för alla, oavsett intressen, etnicitet, religion, tvingar en att se till vad man kan göra tillsammans, inte var och en i egen lokal inom sin egen grupp. Men det löser sig inte av sig självt.

Ett framgångsrikt Folkets Hus, är ett hus som skapar finansierade verksamheter utifrån lokala behov, och som tar intäkter "från de som har" t ex en konferens för ett företag/en myndighet - för att finansiera verksamheter "till de som inte har" - t ex teater för och med barn. Men det krävs också tid att bygga upp en organisation för att kunna göra detta.

Med andra ord finns det en rad utmaningar som vi vill få möjligheter att ta oss an, vilka vi idag inte har finansiering till. En viktig framgångsfaktor är alltså att skapa verksamhet utifrån behov redan i mobiliseringsstadiet, i samverkan med en eller flera aktörer (ABF, Rädda Barnen, Hyresgästföreningen, Arbets-

förmedlingen, Hassela Movement, Löparakademin, RedlineRecords, Revolution Poetry...). Idag ser vi behov och förutsättningar till bland annat: ett diskussionscafé en gång i månaden enbart för kvinnor, film- och diskussionskvällar med unga vuxna, skivverkstäder, uppbyggnad av verksamhet med långtidsarbetslösa ungdomar (utbildning Hassela), föreläsningar, musik-workshops tillsammans med RedlineRecords, workshops om digital teknik bara för tjejer, dansworkshops, tjej-, kill- och föräldraforum, planeringsdag för aktiva på annan plats, studiebesök till väl fungerande mötesplatser.

Det krävs även tid att samordna detta. Den processledare vi har anställt för att bygga upp organisationen har en rad andra saker på sitt bord; föreningsbildning, stadgar ska skrivas, årsmöte hållas, ekonomi- såväl som bokningssystem ska införas, lokalerna kommer att byggas om, samverkansavtal ska skrivas, anställningar i en ideell förening ska göras, verksamhetsplanering, budgetering. Med mera, med mera. Detta gör att vi nu har sökt stöd till en verksamhetssamordnare, även denna lokalt förankrad, för att bygga upp och samordna ovanstående verksamhet.

Örebro kommun

Vivalla

Bakgrund

I Vivalla bor det idag ca 7 000 personer, varav 40 procent är barn och ungdomar. Den öppna arbetslösheten är hög (24 procent i åldern 18-24 år) och medelinkomsten är låg (9 900 kr/mån jfr övriga Örebro: 22 000 kr/mån).

Behov, vilja och förutsättningar

Föreningslivet i Vivalla (ett förortsområde utanför Örebro) har i flera år efterfrågat lokaler för sina verksamheter. Det har visserligen funnits ett antal lokaler, men dessa har inte uppfattats vara tillgängliga för föreningslivet. Västerporten - ett kommunalt fastighetsbolag - har därför fått i uppdrag att tillgodose detta behov.

Folkets Hus och Parker har under 2014 hållit i en rad öppna möten, och diskuterat med föreningslivet (från aktiva i den ideella tjejverksamheten, till idrottsföreningar och etniska föreningar) vilka behov

av lokaler som finns. Vilka verksamheter vill man driva – kulturverksamhet av och för unga (eget skapande inom film, musik, dans, men även konserter och föreställningar)? Social verksamhet (läxhjälp, medborgarvärdar, ungdomscoacher, jobbskapande insatser...)? Därefter har en lokal förening bildats – Vivalla Folkets Hus-förening, som i samverkan med Folkets Hus och Parker och studieförbundet ABF har lagt fram ett förslag för fastighetsbolaget samt kommunledningen, där en medborgardriven mötesplats integreras i Vivallaskolans lokaler i en första etapp (det långsiktiga målet är en större tillbyggnad).

Föreningen har även arrangerat ett välbesökt större kulturevenemang i skolans aula. Nyligen åkte föreningen – tillsammans med fastighetsbolaget och kommunen – på ett uppskattat studiebesök till Rågsveds Folkets Hus, och vi (Folkets Hus och Parker, föreningen, fastighetsbolaget och kommunen) har undertecknat en avsiktsförklaring, om att tillsammans verka för att den föreningsdrivna mötesplatsen blir långsiktigt hållbar. Nu vill föreningen gå vidare. Dels behövs en *processledare*, som kan samordna alla ideella krafter, samt intensifiera arbetet med att uppnå målet. Dels vill föreningen kunna driva *social och kulturell verksamhet under mobiliseringsarbetet*.

Om vi utgår ifrån behov, vilja och förutsättningar, så ser situationen i Vivalla annorlunda ut än i Husby. Behovet av en mötesplats är tydligt, lokaler har efterfrågats länge, viljan är minst lika artikulera (en förening är – till skillnad från i Husby – redan bildad). Förutsättningarna är goda, fastighetsbolaget är aktiva och engagerade, och även kommunen är positivt inställda.

Däremot är föreningslivet inte lika organiserat, här behövs insatser i mobiliseringsfasen för att involvera fler aktiva i Vivalla. Det handlar alltså om att skapa *konkreta verksamheter* utifrån behov i ett tidigt skede, för att bredda engagemanget. Föreningsvanan i Vivalla är lägre, så även självförtroendet. Därför behövs *utbildning och stöd* (Hur driver man en mötesplats? Hur fungerar föreningen?) och metoder som gör det intressant och relevant att engagera sig.

I Vivallas fall är planen att dels bygga en mindre lokal i Vivallaskolans lokaler, samt att få förfoganderätt över en befintlig större samlings- och kulturlokal i samma byggnad, där föreningen kan starta upp sin verksamhet. Här krävs en god samverkan med sko-

lan, gränsdragningar för ansvar bör göras, och Folkets Hus och Parker kommer att behöva göra stora insatser för att föreningens intressen ska tillgodoses.

I den bildade föreningen finns stor erfarenhet av social verksamhet i området, format efter lokala behov, men denna har i princip uteslutande bedrivits helt ideellt och kortsiktigt. En verksamhet man vill utveckla är informationsträffar för nyanlända. Samtidigt finns möjligheter att göra denna verksamhet mer stabil och långsiktig, även kommun och fastighetsbolag ser behoven. Men det krävs ett förarbete från föreningen.

Såväl fastighetsbolaget som kommunen pekar på att det finns ett stort behov av utbildning, praktik och arbetsintegrerande insatser i Vivalla. Arbetslösheten är hög. Detta ser även föreningen. Bland annat ser man ett behov av att kartlägga svart näringsverksamhet, som skulle kunna "göras vit" i området. Däremot har varken föreningen eller ABF i Örebro erfarenhet av arbetsintegrerande insatser tidigare. Här finns ett behov av *utbildning, stöd, utbyten med förebilder* (studiebesöket till Rågsveds Folkets Hus var ett första steg).

I föreningen finns studieförbundet ABF representerade, vilket är bra, men om mötesplatsen ska bli hållbar, behöver flera aktörer ur det mer etablerade civilsamhället involveras i arbetet, inte minst inom kulturområdet. Föreningen vill bland annat utveckla ett samarbete med den lokala folkhögskolan.

Föreningen har idéer vad gäller *konkret kulturverksamhet*, man vill dels fokusera på lokal kreativitet (workshops med deltagare från området), dels på kulturupplevelser (publika arrangemang), oftast är båda dessa i kombination (dansworkshop med Göteborgsdansarna Ultimate B-Boys, hiphopworkshop med RedlineRecords, inklusive uppträdande). Till dessa finns idag inget stöd. Här behövs även göras en mer *grundläggande inventering* av vilken verksamhet som kan ske med vilken samverkanspart.

Sammanfattningsvis finns det – om ovanstående utmaningar antas och klaras av – goda möjligheter att etablera en föreningsdriven mötesplats i Vivalla.

Borlänge kommun

Tjärna Ängar

Bakgrund

Borlänge är en kommun med närmare 50 000 invånare. Cirka 14 procent är födda utomlands, och de största grupperna är somalier och kurder. Relaterat till folkmängd är Borlänge en av de kommuner i Sverige som har tagit emot flest flyktingar. Och Tjärna Ängar är det område, inte långt från stadskärnan, där många nyanlända flyktingar får sin första bostad.

Det är svårt att hitta nedbruten statistik för Tjärna Ängar, men det är ingen hemlighet att detta är ett socioekonomiskt utsatt område. Den totala arbetslösheten i Borlänge är 9 procent, på Tjärna Ängar är den 55 procent, trångboddheten är stor (området är byggt för 5 000 personer, men här bor 12 000) och behoven är stora.

Behov, vilja och förutsättningar

På Tjärna Ängar finns en föreningsdriven öppen förskola, ImseVimse, som Unga Örnar driver, samt en kommunalt driven fritidsgård - Tjängan. Dessutom driver ett antal aktörer inom det etablerade civilsamhället (ABF, Hyresgästföreningen, Unga Örnar, Verdandi) mötesplatsen Tjärnkraft. Tjärnkraft huserar i ett antal lägenheter i ett hyreshus, där man bedriver studieverksamhet (svenska, körkortsteori, somaliska, SFI mm), lägerverksamhet, systuga med mera. Här finns även möjlighet att hyra lokal. Lokalerna är dock väldigt nedgångna, de uppfyller inte samhällets krav och föreningen har knappt några resurser till verksamhet. I Tjärnkrafts styrelse finns, utöver de klassiska organisationerna, även boende som är aktiva i Somaliska utvecklingsföreningen och Internationella Kvinnoföreningen.

Folkets Hus och Parker har sedan en tid tillbaka en dialog med föreningen Tjärnkraft, som ser stora behov av en mötesplats modell Folkets Hus. De lokaler som finns räcker alls inte till för att möta de behov som finns i området. Föreningen är också positiv till att fler aktörer kommer in och tar en roll i en sådan folkethusförening, och ser stora utvecklingsmöjligheter.

En aktör som nu är på gång att utöka sin verksamhet på bland annat Tjärna Ängar, är Rädda Barnen. Rädda Barnen genomför en satsning - "På lika villkor" - där syftet är få olika lokala verksamheter att samverka

utifrån boendes behov. Folkets Hus och Parker arbetar på ett nationellt plan - tillsammans med bland annat just Rädda Barnen, Studieförbundet, ABF - för att verka för samordning av insatser av det civila samhället i socioekonomiskt utsatta områden. Vi har sett ett flertal områden där det finns förutsättningar att agera gemensamt. Ett av dessa är Tjärna Ängar.

I Borlänge har Rädda Barnen kontakt med företag som är villiga att satsa långsiktigt i socioekonomiskt utsatta områden som Tjärna Ängar. Rädda Barnen vill fortsätta utveckla dialogen mellan skola och föräldrar, arbeta för en trygg boendesituation, motverka trångboddhet och öka kulturförståelsen för att motverka segregation, missförstånd och intolerans. När det gäller de träffar som genomförts av Rädda Barnen så har tjejnarnas rättigheter legat i fokus. Det finns ett stort behov av en egen mötesplats eller åtminstone egna tider för tjejnarna i området.

Det finns flera lokala föreningar som bedriver verksamhet i området, en lokal samverkansförening, etniska föreningar och idrottsföreningar, sammanlagt cirka 40 stycken. Tillsammans - och med stöd från bostadsbolaget Tunabyggen - arrangerar man t ex Tjärnafestivalen varje år. Bland dessa finns ett uttalat behov av en mötesplats, som skulle kunna bli en samordnande motor i lokalsamhället.

Det allmännyttiga bostadsbolaget **Tunabyggen** förvaltar samtliga fastigheter på Tjärna Ängar. Förutom förvaltning har bolaget finansierat viss social verksamhet, t ex en sommarskola för barn och unga, och flera jobbskapande insatser. Under de närmaste femton åren kommer bolaget att genomföra reparationer och underhåll för 800 miljoner i området, dock - har man aviserat - utan hyreshöjningar som följd. Tunabyggen ser en rad behov i området: ett äldreboende, en utveckling av centrum, en eventuell etablering av en folkhögskola, samt ökad social och kulturell verksamhet. Och gärna en mötesplats enligt Folkets Hus-modell.

Vid ett möte mellan Folkets Hus och Parker och **Borlänge kommun** diskuterades de utmaningar gamla bruksorter som Borlänge står inför; hög arbetslöshet då bruk lagts ner, stor flyktingmottagning och anhöriginvandring, bostadsbrist, främlingsfientlighet. Idag är utflyttningen större än inflyttningen till kommunen, men de som flyttar in har större behov. Borlänge kommun vill arbeta med interkulturell samhällsutveckling, vilket i korthet innebär att ta vara på

bra initiativ, inte minst från civilsamhället, oavsett om det är Fryshuset, Borlänge bandy eller länderföreningar.

Borlänge kommun står inför ett större utvecklingsprojekt i området Väster, där Tjärna Ängar ligger. Främst handlar det om att bygga och starta ett antal skolor, men kommunen pekar även på vikten av ett helhetsperspektiv, där man önskar att projektet ska leda till en ökad koppling mellan de boende i radhus-

områdena och de som bor i Jakobsgårdarna och på Tjärna Ängar.

I höst kommer Folkets Hus och Parker – tillsammans med Tunabyggen, Borlänge kommun, föreningen Tjärnkraft (ABF, Hyresgästföreningen, Verdandi, Unga Örnar, Somaliska utvecklingsföreningen) och Rädda Barnen – träffas under en heldag för att diskutera hur en färdplan till en medborgardriven mötesplats på Tjärna Ängar skulle kunna se ut.

Nya mötesplatser

Göteborgs Stad Biskopsgården

Bakgrund

Biskopsgården är en stadsdel på Hisingen i Göteborg, där det bor ca 25 500 personer. Norra Biskopsgården kännetecknas av en ung befolkning, varav många är nyinflyttade till Sverige. 2013 kom 3 400 nyanlända flyktingar till området. Andelen i Biskopsgården med eftergymnasial utbildning och med högre inkomster är låg. Många är arbetsökande och många är beroende av socialbidrag. Ohälsotalet hör till de högsta i Göteborg. Ett flertal skottlossningar har ägt rum i området, vilket gör tillvaron högst osäker och otrygg för de boende.

Behov - vilja - förutsättningar

Tidigare fanns en samlingslokal på Vårväderstorget i södra Biskopsgården, men denna lades ner 2011, något som orsakade en hel del protester bland föreningslivet (inte minst ungdomsorganisationen Pantrarna och Hyresgästföreningen) i Biskopsgården. Behovet av lokaler till föreningslivets sociala och kulturella verksamheter är fortsatt stort. Det finns dock flera lokaler i södra Biskopsgården, och åtminstone från kommunalt håll, anser man därför att lokalbehovet är tillgodosett just här. Möjligen behövdes en bättre samordning och organisering, ansåg man. Vid en träff mellan Folkets Hus och Parker och stadsdelsförvaltningen (SdF), uttryckte SdF att man var

”försiktigt positiva” till idén om en medborgardriven mötesplats, men pekade på att behovet av en mötesplats i norra Biskopsgården var större än i södra.

I Norra Biskopsgården finns idag flera tomma lokaler i centrum, vilka förvaltas av Göteborgslokaler. Göteborgslokaler ser gärna att en medborgardriven mötesplats etableras här, och vill samverka för att uppnå ett sådant mål.

Vi har även träffat ordföranden i stadsdelsnämnden, som uttryckte sig positivt om behovet av en mötesplats i Biskopsgården, gärna en medborgardriven sådan, där föreningsliv, kulturverksamhet, samhällsinformation, bildningsverksamhet kunde samsas.

Parallellt med att Folkets Hus och Parker har kartlagt vilka behov och förutsättningar som finns för en mötesplats i Biskopsgården, har vi haft en dialog med delar av föreningslivet. Ungdomsorganisationen Pantrarna – i samverkan med Konstfrämjandet – letar efter en efter en lokal till en kulturell mötesplats, med verksamhet riktade till unga vuxna. Denna kan på sikt bli en bredare mötesplats, en samlingslokal för alla åldrar. Men då Pantrarna engagerar unga från ett flertal förorter, ser man hellre en etablering i t ex Lundby, dit det är lättare att ta sig kollektivt. Folkets Hus och Parker samverkar med Pantrarna och Konstfrämjandet, för att hitta en lokal som passar den verksamhet man vill bedriva.

Bergsjön

Bakgrund

I Göteborgsförorten Bergsjön bor cirka 16 600 invånare. Området är sedan länge socioekonomiskt utsatt. I Östra Bergsjön har 31 procent försörjningsstöd, ohälsotalen väldigt höga (41 jfr Göteborg: 25) och arbetslöshet ligger på 18 procent.

Folkets Hus och Parker har länge varit aktiva i Bergsjön, inte minst genom medlemsföreningen Bergsjöns Kulturhusförening, som består av boende och föreningar som länge har kämpat för ett föreningsdrivet kulturhus i området, redan innan föreningen bildades 2008. Sedan dess har man dels bedrivit verksamhet, dels arbetat för att det föreningsdrivna kulturhuset ska bli verklighet i Bergsjön.

Behov-vilja -förutsättningar

2011 fattade Göteborgs kommunfullmäktige beslutet att det ska byggas ett kulturhus i Bergsjön (färdigt 2018) och avsatte medel till detta (120 miljoner kr). En viktig anledning till att just Bergsjön valdes ut, var det aktiva föreningsliv som fanns, inte minst just Bergsjöns Kulturhusförening. Beslutet om kulturhuset mottogs positivt i området, men föreningen och andra aktiva har haft svårt att få information och inflytande över processen och upplever inte att befolkningen har setts som en resurs.

I kommunen pågår nu detaljplanarbete för det nya huset. Tjänstemän inom Kultur- och Fritid har sett det som självklart att det färdiga huset ska drivas i kommunal regi. Men Bergsjöns Kulturhusförening arbetar för att föreningslivet ska få driva åtminstone delar av det kommande huset, samt bedriva verksamhet där. De ser föreningsdriften som en förutsättning för ett reellt inflytande över huset, för de boende. Från politikerhåll har det funnits en större öppenhet inför att huset/delar av huset skulle kunna drivas av föreningslivet, än från tjänstemannasidan.

Bergsjöns kulturhusförening kommer, med Folkets Hus och Parkers stöd, fortsatt verka för att det kommande kulturhuset delvis eller helt ska drivas av boende och föreningar i Bergsjön. Under vägen dit ämnar föreningen bedriva kulturell och social verksamhet, samt vara en resurs för andra föreningar i området.

Huddinge kommun

Flemingsberg

Bakgrund

Flemingsberg är en kommundel i Huddinge kommun. Bebyggelsen ligger i sydvästra delen av Stockholms sammanhängande tätortsområde. I kommundelen arbetar cirka 12 000 personer och cirka 20 000 studenter läser vid Södertörns högskola, Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge och Kungliga Högskolans campus i Flemingsberg. Från och med januari 2015 flyttar Polishögskolan till Flemingsberg och kommer vara en del av Södertörns högskola. I Flemingsbergs centrum finns affärer, Flemingsbergs bibliotek, Flemingsbergs kyrka, pastorsexpeditionen och en skola. Västra Flemingsberg byggdes som ett miljonprogramsområde. De första husen blev klara 1973. Det finns inga medborgardrivna möteslokaler där människor kan mötas på ett naturligt sätt. Omfattningen av människor som flyttar in och ut i området ligger på cirka tjugo procent, cirka femtio procent har utländsk bakgrund. 147 av världens stater är representerade här.

Behov - vilja - förutsättningar

Det finns en fritidsgård för unga mellan 13-19 år som heter Ungzon i Flemingsberg. Ungzon är förpliktiga- de att ha verksamhet för tonåringar men man hyr ut lokaler till två föreningar på tider då fritidsgården inte är öppen. Det finns även en lokal i området som används som en moské. Den Syrisk-ortodoxa församlingen har precis färdigställt sin kyrka. Det finns ett bibliotek i centrum som är öppet för allmänheten.

I övrigt saknas medborgardrivna mötesplatser och verksamheter i området. Det finns ingen naturlig plats där kulturaktiviteter kan utövas. Svenska kyrkan driver mycket social verksamhet i området. Kyrkan har tillsammans med Ungzon och Huddinge If verksamhet som främst riktar sig till nyanlända. Kyrkan driver även verksamhet som riktar sig till HBTQ-personer.

Föreningslivet är svagt. Det finns dock embryon till föreningar som håller i vissa aktiviteter, till exempel en boxningsförening som lägger ner tid på sociala verksamheter som läxhjälp.

Södertörns högskola, forskningcentret Life science och Huddinge sjukhus ligger idag som en egen ö mitt i Flemingsberg.

Fastighetsbolaget Huge äger fastigheter i Huddinge och i Flemingsberg äger man i princip alla fastigheter som finns i området: skolan, biblioteket, flera hus vid huvudgatan med flera. Det är få lokaler som i dagsläget står tomma. För närvarande strävar kommunen och Huge efter att få till ett strategiskt avtal för fortsatta samarbeten kring sociala aktiviteter men först måste Huge få tydliga ägardirektiv. Huge har nyligen bytt vd.

Utmaningen för Flemingsberg och Södertörns internationella centra är att integrera dessa områden med varandra, de ligger nära men har olika karaktärer.

Södertörnsområdet har som målsättning att bli ett internationellt centrum dit forskare kommer från hela världen. Man förväntar sig att området ska växa ytterligare och att det inom snar framtid tillkommer cirka 30 000 nya arbetsplatser. Inom den närmsta femårsperioden kommer cirka sju till åtta miljarder kronor investeras i Flemingsberg. År 2030 ska Flemingsberg ha blivit en stad och centrum för 70 000 personer.

Det finns en stor risk att man skapar konfliktytor mellan det "nya" Flemingsberg och det "gamla" Flemingsberg. Risken finns även att byggföretagen inte tar hänsyn till medborgarnas önskemål om nya mötesplatser. Men om möjligheter ges till påverkan så kan området bli ett dynamiskt område där människor som bor i området får tillgång till fler platser att träffas på och därmed kan området bli mer attraktivt för fler att bo i.

På mötet kom det upp en idé om att göra en kartläggning över vilka föreningar som finns i området. Man bör leta efter viktiga nyckelpersoner i området som kan initiera denna kartläggning och att tillsammans med kommunen arbeta för en bättre sammanhållning.

De som medverkade på mötet ansåg att det definitivt finns ett behov att skapa ett Folkets Hus i området. Från kommunen är det prioriterat att göra förändringar i Flemingsberg. Möjligen har vårt möte bidragit till en sådan förändringsprocess ansåg de som deltog i mötet.

Jönköpings kommun

Jönköpings kommun har identifierat fyra socioekonomiskt utsatta stadsdelar som man benämner som prioriterade områden. Råslätt, Öxnehaga, Österäng-

en och Huskvarna Söder. Kommunala företrädare i Jönköping bedömer att man tidigare har satsat på Råslätt när det gäller mötesplatser och att Öxnehaga och Österängen är på tur. I Råslätt finns Havsörngården och Stadsgården som är möteslokaler som hyrs av ABF och Hyresgästföreningen. Här finns Svenska kyrkan och Råslätts församlingssamfund och Kärrhöksgården som även det är kyrkor och som är uthyrda till Jönköpings Islamiska församling. Råslätt är ett integrerat och ett relativt stabilt bostadsområde.

Enligt Jönköpings integrationsrapport för 2014 finns det behov av omfattande satsningar för att uppnå ett mer jämlikt Jönköping där sociala och ekonomiska skillnader kan utjämnas. Bostadspolitiken är i detta sammanhang avgörande och kommunen har ett ansvar för att se till att det finns god balans mellan olika upplåtelseformer i olika kommunaldelar. Kommunalrådet skriver i rapporten att Jönköpings rika föreningsliv ska värnas och utvecklas.

Råslätt, Öxnehaga, Österängen och Huskvarna har olika så kallade områdesgrupper. Skolans rektor är oftast ordförande för att på så sätt få en naturlig koppling till samverkansgrupperna, LSG. Syftet med områdesgrupperna i de prioriterade bostadsområdena är att främja en positiv utveckling för i första hand barn och ungdomar. Den lokala och långsiktiga samverkan som sker mellan kommunala verksamheter, bostadsföretag, föreningar, studieförbund, trosamfund och områdespolisen är mycket värdefull. I jämförelse med kommungenomsnittet är de fyra områdena präglade av en högre grad av arbetslöshet, större ohälsotal samtidigt som förvärvsfrekvensen, utbildningsnivån och inkomsten är lägre.

Andelen utrikes födda personer är mycket högre i dessa områden. Österängen och Råslätt har en högre andel av befolkningen 19-29 år. På Råslätt beror detta på att det finns ett stort antal bostäder och även på Österängen är andelen studenter relativt hög. Bostadsstrukturen på Österängen med många små lägenheter, framförallt studentbostäder, gör att många unga bosätter sig där. Den höga andelen unga/studenter i de båda områdena påverkar till viss del värdena för välfärdsindikatorerna. Jönköpings kommun utmärker sig positivt i jämförelse med andra jämstora kommuner när det gäller andelen utrikes födda personer som förvärvsarbetar. Jönköping är en tillväxtkommun och av kommunens befolkning är cirka var femte kommuninvånare född i ett annat land eller

har föräldrar som är födda i ett annat land. Många av dem som har flyttat till Jönköping på 70- och 90-talet är idag företagare, industriarbetare, busschaufförer, lärare och vårdpersonal.

Öxnehaga

Behov - vilja - förutsättningar

Öxnehaga är ett relativt stabilt bostadsområde. Det finns ett övre Öxnehaga och ett nedre som består av villaområden och sedan är det centrumområdet som är ett mer socioekonomiskt utsatt område. Det finns ett föreningsliv men det är utspritt och inte sammanhängande enligt representanter som medverkade på mötet. Det saknas någon som håller ihop föreningslivet så de kan utgöra ett socialt kitt.

Många assyrier bor i området men de har ingen egen lokal. Öxnehaga IF har gått ihop med Assyriska IF och driver en fotbollsförening ihop. De använder sig av en klubblokal i området. Folkets Park är en fungerande mötesplats som ligger nära. Det finns lokaler i närområdet till Folkparken. ABF hyr in sig på Punkten som är en mötesplats i centrum och som Hyresgästföreningen äger. Den mötesplatsen skulle kunna användas bättre. Svenska kyrkan är mycket aktiva i området och de har också en stor lokal. Men det är mest religiösa aktiviteter som äger rum där, det skulle det kunna pågå fler sociala verksamheter i kyrkans lokal. Kaldeiska föreningen hyr in sig i en källarlokal. Friluftsförbundet har en gård nära området som heter Öxnegården. Libanesiska föreningen har lokal. De boende och föreningarna vill ha en större lokal så att man till exempel kan arrangera stora fester som bröllop.

Det saknas affärer i området men det finns ett bibliotek och en fritidsgård.

Vätterhem är bostadsbolaget i området och de har ett bra rykte enligt samtliga på mötet. De ger god service och engagerar sig i de sociala frågorna för området.

Det är ett svagt föreningsliv enligt medverkande på mötet men det finns ett antal nyckelpersoner som kan samla folk om det skulle behövas.

Det finns en områdesgrupp som bildats för att stärka bostadsområdet. Gruppen består av rektorer, fritidsledare, fältsekreterare, familjecentralen, social-

tjänsten, Hyresgästföreningen, Hyresrättsföreningen, ABF, Jönköpings Somaliska förening, Bostads AB Vätterhem och områdespolisen. Flertalet av dem som är med i olika invandrarföreningar arbetar dagtid med icke-flexibel arbetstid och har inte möjlighet att delta i möten under dagtid. Det vore förstås bra om det kunde ordnas så att alla har möjlighet att delta i dessa möten.

Under förra mandatperioden införde kommunen marknadsmässiga hyror vilket har slagit hårt mot föreningslivet som inte har råd att hyra lokaler längre.

Vissa årliga aktiviteter anordnas i Öxnehaga. Bland annat genomför man en stadsdelsfestival varje år. Det är ett viktigt inslag för området. Det är Vätterhem som anordnar detta.

I Öxnehaga finns behov av en föreningsdriven mötesplats.

Österängen

Behov - vilja - förutsättningar

Här bor 3 427 personer. Det är stor omsättning av människor. Området byggdes på 50-talet. Här finns förskola, skola, kyrka och ett innercentrum med flera affärer. Kyrkan har olika sociala verksamheter som riktar sig till de boende. Det bor många unga och studenter här. Det är bra kommunikationer från Österängen in till centrum.

ABF, Hyresgästföreningen, Vätterhem och PRO är starka i området och bedriver viss verksamhet i en samlingslokal som heter Birkagården som byggdes på 80-talet. Även armeniska och somaliska föreningar hyr in sig här. Men alla lokaler i Birkagården används inte och här skulle en folketshusförening kunna hyra lokaler. Birkagården har en aula med högt i tak så det går att ha flera arrangemang i lokalen. Den ligger mitt i centrum och flera föreningar har redan hittat hit. För närvarande har Vätterhem en person som arbetar med social utveckling i Österängen som i dessa lokaler. Fritidsgården ligger vägg i vägg, men denna fritidsgård vänder sig till yngre besökare.

Det pågår kvällsvandringar i området i samarbete med Fritid, fältgruppen, Assyriska, Turabdinföreningen och Jönköpings somaliska föreningen. Ungdomarna rör sig emellan Öxnehaga och Österängen. De äldre gör inte det i samma utsträckning.

Det finns definitivt ett behov av en främjande mötesplats som är generationsöverskridande. Som det ser ut idag är det inga lediga lokaler men det finns möjlighet att ta över eller hyra in sig i befintliga.

Jönköping kommun är erkända för sin fritid och ungdomspolitik enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och föreningslivet har traditionellt sett fått en plats och har under många år jobbat i nära samarbete med kommunen. Även i detta område är det föreningsliv som finns ganska utspritt och inte sammanhållet.

Men flera på mötet vittnade om att det inte ser lika bra ut längre när det gäller förutsättningarna för föreningslivet. Det har blivit mer strikta gränser mellan förvaltningar och föreningslivet. Föreningslivet trängs lätt undan när starka kommunala företrädare pratar i föreningarna "sak". Föreningslivet känner sig ibland överkörda.

På mötet pratade man om vikten av att vara observanta på hur unga idag organiserar sig och inte fastna i att det ska se ut som det alltid har gjort. Unga har behov av att mötas men det behöver inte ske i samma former som tidigare. Frågan är hur aktörer som finns i området fångar upp det nya som händer?

Vätterhem tyckte det var intressant med Folkets Hus och Parkers ambitioner i området och vill gärna diskutera en eventuell framtid.

Karlskrona kommun

Kungsmarken

Bakgrund

Kungsmarken är ett bostadsområde i Karlskrona där bebyggelsen mestadels består av lägenheter. Invånare från upp mot femtio olika nationaliteter finns representerade i Kungsmarken. Under 1900-talets första hälft var Kungsmarken ett rekreationsområde för Karlskronas invånare. År 1961 byggdes Sunnadalsskolan i den närbelägna dalen, Sunnadal. Detta ledde till att Kungsmarken blev ett tillhåll för röksugna elever. År 1968 uppfördes det första bostadshuset i enlighet med tidens miljonprogram. Området hade länge hög status. Det fanns ett eget torg med livsmedelsaffär, bibliotek, post, bank och dylikt. I mitten av 1970-talet fick man också en egen lågstadieskola. Med tiden har området, i likhet med många andra

bostadsområden från miljonprogrammet, fått sämre rykte. Länge fick husen förfalla. I början av 2000-talet genomfördes en omfattande renovering i området. Det är främst Karlskronahem som äger fastigheter i området Kungsmarken.

Behov-vilja-förutsättningar

Det finns inga lediga lokaler i området för närvarande. Det finns en fritidsgård men den har svårt att locka till sig tjejer. Här finns lokaler som hyresgästföreningen använder och Unga Örnar bedriver också verksamhet. I övrigt finns det ett bibliotek som ligger i skolans lokaler. Sunnedalsteatern hyser också in sig i skolan. Det finns en kommunal förskola, en Montessoriskola, en kyrka samt ett bönerum för praktiserande muslimer.

En friidrottshall finns i anslutning till skolans gymnastikhall och en spontanidrottsplats som är dåligt skött. Idrottsplatsen ligger dumt till med dålig insyn. Det har varit mycket bråk här och ingen ansvarar för skötseln. Det har inneburit att unga män tagit på sig rollen att vara inofficiella ledare vilket inte har gynnat området.

I Kungsmarken finns en vårdcentral, en second hand affär, en liten närbutik och en restaurang. Kungsmarken ligger för sig själv - utslängt och isolerat.

Föreningslivet i Kungsmarken är aktivt med en somalisk- en arabisk- och en dansförening som har vuxit det senaste året.

Ingen av föreningarna tar ett helhetsperspektiv för området enligt kommunala företrädare. Dock bedriver flera idrottsföreningar, baserade utanför området, social verksamhet här.

Det har under åren gjorts många olika punktinsatser i området och det finns en stor projektrötthet i Kungsmarken. Det är viktigt att kommunen ger goda förutsättningar för föreningarna att kunna verka under lång tid. Nu har föreningarna varit beroende av att söka medel för enskilda projekt och det har inte gynnat uppbyggnaden av ett aktivt föreningsliv i Kungsmarken.

Just för tillfället håller kommunen på att ta fram ett direktiv där man ska titta på området där Kungsmarken ingår, kommunen ska se över möjligheten att få igång ett mer levande samhällsliv.

Det finns ett behov av en medborgardriven mötesplats i området.

Det finns en politisk vilja att göra något med Kungsmarken. Kommunen har hittills inte investerat i några förebyggande eller polisiära åtgärder i området eftersom det har varit relativt lugnt. Åtgärderna ska vara långsiktiga och gynna de boende. Det får inte bli någon mer exploatering av området, det är viktigt menar politikerna i kommunen.

Linköping kommun

Skäggetorp

Bakgrund

Skäggetorp är en förortsstadsdel i Linköping, där ca 10 000 invånare bor. Bebyggelsen består mest av tvåvåningshus och trevåningshus, både bostadsrätter och hyreshus, som är uppbyggda runt ett centrum med kontorshus, affärer, bank, apotek med mera. Medianinkomsten ligger på 15 000 kronor per månad, arbetslösheten är hög, var femte är utan arbete, och 22 procent har ekonomiskt bistånd (socialbidrag). Dessutom har området under 2014 varit oroligt, det har varit en dödsskjutning i centrum, flera rån och i maj 2014 brändes Allaktivitetshuset ner.

Behov - vilja - förutsättningar

Det finns ett stort behov av mötesplatser i Skäggetorp. Här finns ett litet men aktivt föreningsliv och i en våning i centrumhuset huserar studieförbundet ABF, som tillsammans med boende skapar en rad verksamheter som musikstudio, datapool, dansgrupper, samhällskurser, jobbskaparverksamhet med mera. De är aktiva oavsett om de är engagerade i föreningar eller inte, men de har ett stort behov av lokaler, för att kunna utöka sin verksamhet. Även ABF ser behovet av att utöka sina lokaler gärna i form av en medborgardriven mötesplats.

Linköpings kommun har ett uppdrag att ersätta allaktivitetshuset i Skäggetorp med något nytt, och Folkets Hus och Parker har därför inlett en dialog om formerna för ett sådant. Folkets Hus och Parker har vid olika möten med kommunen beskrivit vinsten av att låta denna nya mötesplats bli en medborgardriven sådan. Med kommunen diskuterar vi även andra möjliga områden och Berga har framförts som en plats där en medborgardriven mötesplats skulle kunna vara en viktig del i områdesutvecklingen.

Folkets Hus och Parker har träffat den nybildade fastighetsägarföreningen i Skäggetorpsom består av

bolag med bostäder och lokaler i området: Wilhelm, Stångastaden, Viktoria Park. Fastighetsägarföreningen har som mål att skapa arbete och utveckling i området. Vi ser föreningen som en viktig aktör, om ett framtida hus med kulturell och social inriktning ska bli långsiktigt hållbar.

Motala Kommun

Kommunen har under längre tid satsat på unga och jobbat effektivt med sektorsövergripande ungdomspolitik på ett utomordentligt sätt enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

Unga har fått möjlighet till inflytande och delaktighet och har framgångsrikt arbetat med arbetsmarknadsfrågor. Oavsett politisk majoritet har förhållningssättet och arbetet gentemot unga varit stabilt och verksamt under många år. Kommunen prioriterar kultur- och fritidsverksamhet lika. Man strävar efter att hålla ihop och integrera verksamheterna med varandra. Kulturskolan finns i alla områden och de genomför aktiviteter för barn på fritiden och samarbetar även i vissa fall med skolorna vad gäller musikundervisning på skoltid.

Multisportarenor finns det i tre områden: Ekön, Charlottenborg och i Väster. Det finns en fritidsgård mitt i Motala som lockar framförallt äldre ungdomar.

Kyrkorna har verksamhet framförallt i Charlottenborg och Väster. Det finns även en moské i Charlottenborg. Fotbollsföreningar finns i Charlottenborg och Ekön. Frisksportarna är en stor förening som finns i stora i Väster. Stora gymnastikhallar finns både i Charlottenborg och i Väster. ABF i Motala fungerar bra och har tagit nya former. Bland annat jobbar ABF med skivrarverkstäder som berättarministeriet, en verksamhet man inspirerats av ifrån Södertälje. Hyresgästföreningen finns i alla tre orter och upplåter lokaler och verksamhet.

Just nu arbetar kommunen med en stadsdelsutveckling där man ser över verksamheten i alla stadsdelar.

Ekön

Bakgrund

Ekön ligger strax norr om Motala med utsikt över staden och närheten till centrala Motala, sjukhuset,

skolor och dagis. Ekön har ett eget centrum med stort utbud av butiker, restauranger och service. Precis i utkanten av Ekön ligger strövområdet Bondebacka med sin 300-åriga ekskog, motionsspår och välkända radiomaster. Lägenhetsbeståndet varierar från små enrummare till stora rymliga femrumslägenheter. 36 procent som bor på Ekön har utländsk bakgrund. Ofta somalisk.

Behov - vilja - förutsättningar

Ekön är det bostadsområde i Motala som har sämst tillgång till service. Det är ett naturskönt område men också det mest eftersatta. Dock inte när det kommer till lägenhets- och fastighetsunderhåll. Arbetslösheten är hög. Det finns ingen fritidsgård i området. På Ekön finns det ett relativt rikt föreningsliv. Burundiföreningen och Somaliland är stora aktiva föreningar på Ekön.

Kulturprofilen på Vätternskolan uppe på Ekön vill locka flera elever till skolan. Än så länge är det inte så många av de boende i området som väljer Vätternskolan. Det är något kommunen vill ändra på och arbetar med att förändra.

Fastighetsbolaget Platen har drivit ett socialt framtidsprojekt i området under åren 2006-2010. Bland annat har de varit ansvariga för och drivit en fritidsgård i samarbete med Hyresgästföreningen. Fastighetsbolaget Platen har enligt dem själva haft incidenter med klotter och har av det skälet dragit sig undan från en del social verksamhet. Numera sponsrar Platen istället olika föreningsaktiviteter i samverkan med Östergötlands idrottsförbund.

Idag finns föreningarnas hus i Motala som driver gamla Folkets Hus. Enligt några representanter från föreningslivet på mötet finns det ett intresse av att starta ett föreningarnas hus där Folkets Hus och Parker skulle kunna ha en central roll.

Charlottenborg

Bakgrund

Charlottenborg är en stadsdel i Motala. I området finns grundskola, förskola och fritidsgård. Området består till största delen av trevåningshus byggda på 60-talet och sedan dess är husen renoverade flera gånger. Det finns fler än sjuhundra lägenheter i stadsdelen. Det finns grönområden runt omkring och Charlottenborg slott ligger nära.

Behov - vilja - förutsättningar

I stadsdelen finns en fritidsgård som är väl fungerande dit både tjejer och killar kommer. I området finns ett stort behov av en medborgardriven mötesplats dit folk kan komma som är äldre än vad man är på en fritidsgård, anser representanter både från föreningslivet och från kommunen.

Föreningslivet är svagt i området.

Viljan och förutsättningar för mötesplats för Ekön och Charlottenborg

Det finns ett stort engagemang och en uttalad vilja i Motala kommun att stärka dessa bostadsområden. Kommunen ser över utvecklingen av mötesplatsbeståndet just nu.

Föreningarna och de kommunala företrädarna som medverkade på mötet berättade att föreningarna inte tar ett helhetsansvar och att det finns inte många alternativ till mötesplatserna för tjejer i området.

Det finns inga lediga lokaler i områdena men däremot bra lokaler som inte ligger långt bort, Radiomuseet nära Ekön är ett exempel eller slottet i Charlottenborg.

Ett nytt stadsmuseum diskuteras och det skulle kunna innebära att samlingarna på Charlottenborgs museum inryms i det nya museet i stället för i slottet.

Ingen förening har etablerat sig varken på Radiomuseet eller i slottet. Här skulle en folketshusförening kunna bildas och starta verksamhet med kommunens goda minne eftersom det finns en uttalad vilja från kommunen att Folkets Hus och Parker bör etablera sig här.

Stockholms stad Skärholmen

Bakgrund

Skärholmen är en stadsdel i söderort i Stockholms Stad som gränsar till Sättra, Vårberg, Segeltorp och Kungens kurva och Vårby i Huddinge kommun. Totalt bor 8 488 människor här. En generalplan fastställdes 1963. Tanken var att Skärholmen skulle bli ett områdescentrum för de angränsade stadsdelarna och planeringen följde principerna för ABC-staden. Det skulle bli en stadsdel för bilister. Det byggdes ett stort parkeringshus och ett centrum för shopping. Förut-

om butiker finns här medborgarhus, två kyrkor, två moskéer, kontor och sporthall. Liksom stora delar av miljonprogrammen utsattes Skärholmen för massiv kritik under 60-talet. Ombyggnad av centrum skedde 2004-2008. Ytterligare delar inglasades och nya affärer öppnades.

Behov - vilja - förutsättningar

I Skärholmen finns idag visserligen flera platser att mötas på. Stockholms Stadsteater driver en barn- och ungdomsscen här, vars innehåll riktar sig främst till barn och unga upp till nitton år, och nu utreds möjligheten för teatern att även fungera som ett kulturhus. I Röda Korsets regi drivs en folkhögskola i en gammal teaterlokal, det finns fritidsgårdar, och studieförbund har egna lokaler. Men dessa är inte tillgängliga för föreningslivet, och behovet av lokaler till egen verksamhet är mycket stort. I Skärholmen finns cirka hundratal föreningar. Men även andra verksamheter saknar lokaler, som till exempel Kulturskolan. El Sistema, som startar i höst. Detsamma gäller kulturaktörer som vill verka i stadsdelen under en begränsad tid (teatergrupper, musiker, gästspel mm).

I Stockholms Stads utredning "Samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm" från juni 2015, pekas på att "den urbana utvecklingen innebär att vi blir allt mer beroende av mötesplatser för kultur och sociala aktiviteter för att skapa välfärd, tillväxt och social integration", och man pekar också på att det generellt kommer att behövas fler samlings-, kultur- och möteslokaler i hela staden. Man skriver att stadsdelar med lägre socioekonomiskt index bör prioriteras.

Vid ett möte i Skärholmen under våren 2015, som samlade politiker från kulturnämnden, fullmäktige, stadsdelsnämnden, samt tjänstemän från bibliotek, kulturskolan, kulturförvaltningen, stadsdelsförvaltningen, Stadsteatern och El Sistema (musikprojekt för barn), enades man om just detta: att det finns ett stort behov av kultur- och samlingslokaler i stadsdelen, för föreningsliv, utställningar, konserter och möten. I Stadsteaterns lokaler finns inte (och kommer inte heller att finnas) plats för föreningsarrangerad kultur.

Vi ser stora möjligheter att etablera ett nytt Folkets Hus i Skärholmen.

Behovet är stort och tydligt uttalat. Nästa steg är en djupare kartläggning och mobilisering tillsammans

med det lokala förenings- och kulturlivet i området. En inventering av möjliga lokaler kommer också, tillsammans med kulturförvaltningen och stadsdelsförvaltningen, att göras.

En ny allmän samlingslokal i Folkets Hus regi i Skärholmen ligger fullt möjlig som ett komplement till Stadsteatern/Kulturhuset. Det är nog en lång resa och kräver en relativt stor insats från Folkets Hus och Parker sida om det ska bli möjligt. Både tjänstemän och politiker verkar tycka att det är den bästa vägen för att lösa lokalfrågan i Skärholmen.

Närvarande på mötet den 1 maj 2015 var politiker från majoriteten i kulturnämnden, kommunfullmäktige, stadsdelsnämnden, tjänstemän från bibliotek, kulturskola, kulturförvaltningen, stadsdelsförvaltningen, Stadsteatern/kulturhuset och El Sistema.

Timrå kommun

Tallnäs

Bakgrund

Tallnäs är ett bostadsområde mitt i Timrå där det bor många med utländsk bakgrund samt även många socialt utsatta med svensk härkomst. Det finns inga affärer eller mötesplatser i området. Det finns en förskola och Migrationsverket har lokaler här. De som bor i Timrå arbetar ofta i Sundsvall.

Behov - vilja - förutsättningar

Det har varit en del upplopp och stenkastning i Tallnäs, något som har uppmärksammats i lokal media.

Under längre tid har kommunen diskuterat vad som behöver göras i området för att vända utvecklingen i Tallnäs till något positivt. En utredning av fritidsgårdens verksamhet som ligger centralt i Timrå har genomförts. Idag är det för små lokaler i fritidsgården och därför har man diskuterat möjligheten att flytta den till Tallnäs. Behovet av verksamhet riktad till barn och unga, från 10 år och uppåt, på eftermiddag och kvällstid, anses vara stort.

Parallellt med kommunens planer att flytta en fritidsgård till Tallnäs, har representanter ur det civila samhället, bland annat Svenska Kyrkan, drivit idén om att bygga upp en föreningsdriven mötesplats för kulturell och social verksamhet i området. Även från kommunalt håll har man sett positivt på att något slags allaktivitetshus i anslutning till den kommande

fritidsgården, skulle kunna etableras i Tallnäs. Kommunen vill gärna se ett samarbete med föreningar, studieförbund och myndigheter, och att man tillsammans skapar utåtriktade och nyskapande verksamheter. I de lokaler där fritidsgården ska byggas, finns möjligheter att husera fler verksamheter.

Folkets Hus och Parker har fört en dialog med såväl politiker som berörda förvaltningar i Timrå gällande ovanstående och i dagsläget finns ett förslag från kommunen, där en kommande lokal Folkets Hus-förening med stöd av riksorganisationen, skulle kunna hyra lokalerna och driva verksamhet på kommunens uppdrag. Kommunen skulle då även använda lokalerna till ovan nämnda fritidsgårdsverksamhet några kvällar i veckan.

Under hösten 2015 kommer Folkets Hus och Parkers regionala strateg att genomföra en förstudie, för att djupare klarlägga vad som krävs för att en långsiktigt hållbar mötesplats i Tallnäs ska bli möjlig. Inte långt ifrån Timrå ligger Söråkers Folkets Hus, ett mycket väl fungerande hus med stort boendeinflytande, inte minst bland unga. Hur kan de erfarenheter och de kunskaper som finns förvärvat där, komma ett framtida hus i Tallnäs till godo?

Uppsala kommun

Gränby

Bakgrund

Gränby är en stadsdel i Uppsalas norra delar belägen öster om Kvarngärdet mellan Nyby och Löten. I stadsdelen bor drygt 5 000 personer. Bebyggelsen består främst av flerbostadshus uppförda under 60-talet, både bostads- och hyresrätter, främst trevåningshus med inbyggda gårdar. Det finns en stor park med många kullar, lekplatser, och kolonilotter. I området finns också en välbesökt 4H-gård. Det finns ett centrum. Gränby sportfält ska utvecklas och bli Uppsalas ledande fritidsområde med en ny bandyhall och det finns också planer för en hockeyhall. Hyresrätterna i Gränby tillhörde tidigare AP-fastigheter. Idag ägs området av Rikshem.

Behov-vilja-förutsättningar

I Gränby finns inga lokaler och föreningarna är svaga. Det finns ett köpcentrum, Gränby Köpcentrum och vid centret ligger också en kyrka och en vårdcentral.

Gränby Köpcentrum ligger avsides i förhållande till skolan och fritidsgården i området. Hyresgästföreningen har upplåtit en föreningslokal som de lånar ut till två föreningar: Kulturparken samt en förening som jobbar med nattvandrare. Fastighetsbolaget UFKAB, Uppsala fastighetsbolag AB, är ett bolag som tar ett socialt ansvar för sitt område. Man har två personer anställda för att skapa förutsättningar för andra att driva social verksamhet i området.

Det saknas och finns behov av en mötesplats i Gränby. Det finns också ett uttalat intresse från politiker i kommunen att bygga en föreningsdriven mötesplats som kan användas av boende i området.

Tre kommuner i Region Skåne

Ystad, Simrishamn och Tomelilla

Bakgrund

Simrishamns kommun ligger i sydöstra hörnet av Skåne, i hjärtat av Österlen. Kommunen är stor med skånska mått mätt. Med en största längd av 45 km och bredd av 15 km blir den totala ytan 393 kvadratkilometer. Ungefär hälften är odlad åkermark och hälften skogs- och ängsmarker. Av runt 19 000 invånare bor cirka 6 000 i centralorten Simrishamn. I kommunen finns många små och medelstora tätorter.

Armand Krajnc - tidigare världsmästare i boxning och "Mästarnas mästare" i SVT 2010 - har under alla år jobbat med ungdomar och mot ungas "utanförskap". Hans vision är att skapa en ny typ av mötesplats, ett slags "Fryshus" i Ystad, för unga från 16 och uppåt. En öppen verksamhet med bra vuxna förebilder som ger av sin tid och där ungdomar ges möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid.

Mötesplatsen förläggs till Ystad, där den kan locka unga även från grannkommunerna Tomelilla och Simrishamn. En attraktiv mötesplats belägen centralt i Ystad kommer med stor sannolikhet att bli ett alternativ till att resa till Malmö och/eller Köpenhamn. Samverkan med Ungdomens Hus i Ystad och fritidsgårdarna i Simrishamn och Tomelilla blir grunden till den särskilda satsningen på en något äldre målgrupp.

Tanken är att huset ska fyllas med aktiviteter som boxning, klättervägg, motionsträning, dans, musik, boule, café, biljard, dart, bordtennis och schack med

mera. Samtidigt ska det vara ett ställe där man också bara kan "vara" utan krav på fasta tider att hålla, eller krav på att prestera inom idrott eller annat. Ett ställe där det finns möjlighet till vuxenkontakt och nya kontakter med jämngamla.

Armand Krajnc presenterade hösten 2014 sitt projekt för Rotaryklubben Ystad-S:t Petri. Efter presentationen beslutade klubben att stödja Armand Krajncs vision om ett Open House Österlen och bildade en rådgivande grupp som stöttar Armand att skapa en stabil organisation för verksamheten. Rotary har bidragit med är råd när det gäller strategi, prioritering och ett brett nätverk.

Den 2014-12-17 bildades den ideella föreningen Open House Österlen. Ansökan till Skattemyndigheten om organisationsnummer lämnades in den 2014-12-22.

Studiebesök har gjorts hos Fryshuset i Malmö, som gärna vill samverka med Folkets Hus och Parker. Styrelsen har också varit på studiebesök i Stockholm där man träffat Fryshuset och Boo Folkets Hus

i Nacka. Ett samarbete har därefter knutits med Boo Folkets Hus, som under 2015 kommer att vara med och stötta med sina erfarenheter.

Behov - vilja - förutsättningar

Utifrån beskrivningarna om ungas situation i Österlen finns uppenbarligen behov av en eller flera nya typer av mötesplatser. Samtal med slumpmässigt valda unga pekar i samma riktning. Stort engagemang finns hos olika organisationer i lokalsamhällena, vilket bland annat visats genom att en mängd företag och organisationer valt att sponsra projektet med olika typer av resurser.

De tre kommunerna vill gå in i projektet, då de ser stora behov hos målgruppen "unga vuxna". I dag finns mycket idrottsverksamhet att erbjuda unga, men det är inte vad alla "vill ha".

Verksamheten har byggts upp under våren 2015, lokalen iordningstälts och öppnats i månadskiftet maj/juni.

Efterord

Gränby, Tallnäs, Ekön, Charlottenborg, Flemingsberg, Husby, Skäggetorp, Kungsmarken, Biskopsgården, Tjärna Ångar, Bergsjön. Med mera. Vissa orter är kända av de uppräknade. Andra är inte det. Det är de "dubbelt dolda"- de så kallade miljonprogrammen som finns i de gamla brukssamhällena eller i industristäder. Media finns inte där. Medelklassen från centrum åker inte ens ut och köper billiga grönsaker fast det går bussar och det är nära. Det är mycket närmare än vad det är från Järntorget i Göteborg till Bergsjön. Till Järntorget sitter man på en spårvagn länge innan man hamnar i Göteborgs centrum. Men man kan gå från Timrås centrum till Tallnäs och ändå har man mentalt rört sig mellan två olika världsdelar.

Det kastas inte stenar här och det bränns inte ner saker. Människor bor bara här. Trångt. Finns det inte plats i lägenheten kanske familjen har ett källarutrymme där familjen och släkten kan bo. Sverige har inte längre några utsatta bostadsområden. Sverige har ett flertal bostadsområden där människor bor på andra premisser än vad som är skäligt och rimligt. Och det är förvånande att det är så tyst om detta. Det måste börja brinna i orten för att etablissemanget ska vakna till och förstå. Därefter sitter ortens namn fast i var och ens huvud. Brännmärkt.

Det räcker med att känna igen några av orterna till namnet så förstår den som läsare vad det handlar om. Utsatta stadsdelar runt om i Sverige. Hur kommer det sig att de flesta av oss endast känner till några av dem? Vi har hört om bilbränder och stenkastning och orten associeras till problem. Men om det inte kastas sten eller bränns ner bilar och om andelen elever som inte uppnår målen i ett eller flera ämnen i grundskolan är 30 procent eller om arbetslösheten ligger på 13,8 procent i ålderskategorin 20-24 år som till exempel under 2013 i Tjärna Ångar i Borlänge så är orten ändå inte bekant för många av oss som bor i Sveriges storstäder.

Kan det vara så att när det inte har varit några skriberier om orten på grund av tråkiga incidenter så har majoriteten i Sverige inte heller hört talas om orten? Eller är det för att orten inte ligger i Göteborg, Malmö eller i Stockholm?

Förorten eller miljonprogramsområdena eller utsatta stadsdelar - kärt barn har många namn - diskuteras och debatteras ständigt. Men ytterst sällan med de som bor i områdena och när det diskuteras så görs det i form av "åtgärds paket". Människor i utsatta bostadsområden behöver inte "åtgärdas" utan de behöver få stöd i att känna "känsla av sammanhang och meningsfullhet" så att ens liv upplevs som värdigt och som ger kraft och energi att ställa krav på sina kommunala politiker och sin omgivning.

Under de senaste årtiondena har Sverige genomgått stora förändringar. Ett av de tydligaste är att befolkningssammansättningen har förändrats i grunden vid tillkomsten av inflyttade personer från andra delar av världen. Det är ett gigantiskt problem att det finns fattigdom, rasism och strukturell diskriminering i Sverige idag. Fattigdom har alltid funnits men idag har den även fått en annan etnicitet än den svenska. Etnicitet är det som oftast definieras av andra. Det vill säga från majoritetssamhället. I början av förra seklet bestod den av en fattig vit arbetarklass och idag framförallt av människor med annan etnisk bakgrund än svensk. Skillnader finns men likheterna är stora och behoven ofta de samma. Det som särskiljer sig idag är att segregationen har ökat lavinartat mellan innerstad och förort, mellan centrum och periferi.

Engagemang skapas ofta när man känner orättvisor in på huden. Så var det när fackföreningsrörelsen hade sin glansperiod och så är det för människor i miljonprogrammen som inte har jobb idag. Det görs bäst i organiserad form där Folkets Hus kan vara en del av den förändringsprocessen. Det är i de utsatta områdena det skapas kunskap om hur det är att leva i en ekonomiskt globaliserad värld. Det gjordes då av fattiga bönder och arbetare och idag av unga, frustrerade och ambitiösa vars föräldrar en gång i tiden flytt hit och som har fått nog.

Det finns faktiskt idéer om hur man förändrar. Och det finns exempel runt i hela vårt rike på aktörer som gör något och som vågar bryta de konventionella idéerna om hur man skapar förändring. Om föreningen som alltid funnits inte är verksam längre kanske man ska tänka om.

Det har man tagit fasta på i Växnäs och Orrholmen i Karlstad till exempel. Där arbetar bostadsföretagen ihop med lösa nätverk och Riksteatern för att som de själva säger "utveckla bostadsområdet till en scen". Och med hjälp av de boende bygga på invånarnas egna berättelser. Det kallas för cultural planning. Eller som i Flemingsberg där olika religiösa samfund går samman och bygger upp ett gemensamt hus där

man samlas oavsett vilken gud man tror på. I alla områden ordnas det i princip med festivaler och finns det inte någon bra mötesplats kan man slå ihop flera lägenheter, som man gjort i Tjärna Ängar i Borlänge, och bedriva föreningsverksamhet. Föreningar bildas och föreningar gör skillnad men kartan behöver ritas om för att inte föreningar och de boende ska bli för ensamma.

Referenslista

Blomdahl, Ulf & Lengheden, Linda & Elofsson, Stig (2015). *Ung livsstil bland grundskole- och gymnasie-särskolor*. Stockholm 2015.

Boverket (2015). *Attraktiva miljonprogramsområden: platskvalitet med ökad delaktighet*. Stockholm.

Boverket.se/samhällsplanering/miljonprogrammet.

Folkets Hus och Parker (2004). *Med sikte på framtiden - Folketshus- och parkrörelsens idéprogram*. Stockholm.

Folkets Hus och Parker (2009). *Möjligheternas mötesplats*. Stockholm.

Folkets hus och parkers webbplats.

Harding, Tobias (2012). *Framtidens civilsamhälle, underlagsrapport till Framtidskommissionen*. Stockholm.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014). *Fyra år med engagemangsguider*. Stockholm.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2010). *Fokus 10, om ungas inflytande*. Stockholm.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014). *Fokus 14, Ungas fritid och organisering*. Stockholm.

Putnam, Robert D. & Leonardi, Robert & Nanetti, Raffaella Y. (1993). *Making deomocracy work*. Princeton.

SOU 2003:118. *Allmänna samlingslokaler - demokrati, kultur, utveckling*.

Spacescape på uppdrag av Kulturförvaltningen i Stockholms stad (2015). *Samlingslokaler och andra mötesplatser*. Stockholm.

Sthål, Margareta (2005). *Möten och Människor - I Folkets Hus och Folkets Park*, Folkets Hus och Parker. Stockholm.

Ungdomsstyrelsen (2011). *Öppna verksamheten*.

Wikipedia (endast gällande texter bakgrund för de olika bostadsorterna).

Folkrörelsen Folkets Hus och Parker omfattar närmare 600 demokratiska mötesplatser i hela Sverige. I vår riksorganisation samlas Folkets Hus, folkparker, biografen och liknande lokala arrangörer, som tillsammans lockar miljontals besökare varje år.

Vår värdegrund bygger på de grundläggande principerna om jämlikhet, jämställdhet och allas lika värde.

Tack vare delaktighet och ideellt engagemang skapar vi tillsammans möjligheter för människor i hela landet att ta del av kultur, nöje och möten.

Folkets Hus och Parker • Box 17194 • 104 62 Stockholm • info@fhp.nu • www.fhp.nu

**Folkets Hus
och Parker**